

Gemeente Den Haag

mw. drs J. Klijnsma

Retouradres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag

Uw brief van

Aan de voorzitter van de commissie voor
Welzijn, Duurzaamheid en Leidschenveen -Ypenburg

Uw kenmerk

Ons kenmerk

BOW/2003.1787 - RIS 114305

Doorkiesnummer

070 - 353 3351

E-mailadres

Aantal bijlagen

Datum

9 maart 2004

Onderwerp
Ouderenbeleid 2003/2004

Geachte voorzitter,

In december 2002 bent u geïnformeerd over de stand van zaken van het Haagse ouderenbeleid. Deze notitie geeft u een geactualiseerd overzicht van de stand van zaken. De Stedelijke Ouderen Commissie is verzocht om ons van advies te dienen over deze notitie.

Een samenvatting van het advies van de SOC is aan het slot van deze notitie opgenomen. De opmerkingen van de SOC over de tekst is, voor zover daar aanleiding voor is, opgenomen.

Centraal binnen het ouderenbeleid staat de inzet om wonen, welzijn en zorg met elkaar te verbinden met als doel om het welbevinden van de Haagse oudere te verbeteren.

Deze inzet vloeit voort uit maatschappelijke ontwikkelingen en trends die in paragraaf I kort worden aangestipt. Relevant voor het gemeentelijk beleid zijn de plannen op rijksniveau. De belangrijkste maatregelen en voornemens worden besproken in paragraaf II. In paragraaf III treft u aan een actuele uitwerking van het Haagse ouderenbeleid in de bekende zes speerpunten.

In paragraaf IV wordt ingegaan op enkele bijzondere aspecten binnen het speerpuntenbeleid.

In paragraaf V komt het SOC advies aan de orde en in paragraaf VI staan de aandachtspunten voor de komende tijd centraal.

Inlichtingen bij:

I. Maatschappelijke ontwikkelingen en trends

De volgende ontwikkelingen en trends zijn van belang voor het Haagse ouderenbeleid:

- a.. De standaard levensloop van leren, werken en pensioen (voor mannen) en leren en zorgen (voor vrouwen) die tot halverwege de jaren zeventig gebruikelijk was, heeft plaatsgemaakt voor een nieuwe, minder eenduidige en voorspelbare levensloop. Mensen geven, afhankelijk van hun levensfase, een eigen invulling aan de tijd die ze besteden aan werk, zorg, scholing en vrije tijd. Bovendien worden deze activiteiten meer dan vroeger gecombineerd en afgewisseld. In het ouderenbeleid wordt in diverse projecten rond het thema 'voorkomen en bestrijden van eenzaamheid' en 'doorgaan met werken' ingespeeld op deze ontwikkeling.
- b. De demografische ontwikkeling laat zien dat Den Haag, ten opzichte van de landelijke trend, een tijdelijke afname kent van het aantal inwoners van 65 jaar en ouder.

	2003	2005	2010	2015
65 t/m 69 jaar	15569	16101	17123	20680
70 t/m 74 jaar	14755	14119	13433	14069
75 t/m 79 jaar	13899	12645	11044	10404
80 t/m 84 jaar	11087	11034	8646	7532
85 t/m 89 jaar	6018	5398	5225	4156
90 t/m 94 jaar	2595	2379	1772	1757
95 jaar en ouder	<u>869</u>	<u>1016</u>	<u>1073</u>	<u>965</u>
	64792	62692	58316	59563

bron: DSO/Beleid/Onderzoek

Deze ouderen kiezen er in de meeste gevallen voor om, zolang als mogelijk, zelfstandig te blijven wonen. Met name de ontwikkeling van mantelzorgondersteuning en de diverse projecten in de woonzorgzones beogen de gevolgen van deze ontwikkeling op te vangen.

- c. Ouder worden gaat veelal gepaard met het in omvang afnemen van het natuurlijke sociale netwerk. Dit terwijl de behoefte aan een ondersteunend netwerk vooral voor zelfstandig wonende ouderen van zeer groot belang is. Afnemen van het natuurlijke netwerk in de levensloop is onvermijdelijk. Het aanbod van cursussen, activiteiten en groepswonen is er mede op gericht nieuwe contacten op te doen en deel uit te maken van een netwerk.
- d. De wens van ouderen om zelfstandig te blijven wonen en het vergaande extramuraliseringsbeleid maken een hechte samenwerking tussen woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen en gemeentelijke diensten noodzakelijk. Het concept woonzorgzonering geldt daarbij als leidraad. Binnen dit concept werken instellingen op de terreinen wonen, zorg en welzijn samen om de verhuizing naar het verzorgings- en verpleeghuis te voorkomen of uit te stellen.

- e. In de discussie over de Haagse woonvisie speelt de problematiek van het 'scheef-wonen' van ouderen. Mijn collega van ROSW is op dit punt aan zet en wil ouderen stimuleren om te verhuizen naar woningen die meer voor hen geschikt zijn.
- f. de vermeende generatiekloof was voor de SOC aanleiding om dit thema samen met de jongerenraad aan de orde te stellen in succesvol symposium tijdens de ouderendag in 2003. De samenwerking tussen de Haagse jongerenraad en de SOC en het recentelijk door de Eerste Kamer aanvaarde wetsvoorstel Gelijke behandeling op grond van leeftijd bij arbeid, beroep en beroepsonderwijs zijn in dit kader hoopgevend.

II. Landelijk beleid

De laatste decennia wordt de verzorgingsstaat stukje bij beetje verkleind. Het kabinet wil taken naar de gemeente overhevelen, met beperkte budgetten. De gemeente moet zich bezinnen op de vraag hoe zij op efficiënte wijze in de behoeften van burgers kan voorzien waarbij nog sterker ingezet moet worden op een integrale benadering van de vraag van de burger.

De kabinetsplannen (modernisering AWBZ, Wet maatschappelijke zorg en rapport Commissie Buurmeijer) hebben gevolgen voor de wijze waarop toegang tot zorg, zorgbemiddeling en zorgtoewijzing, wordt gefinancierd, aangestuurd en georganiseerd.

De (beoogde) nieuwe AWBZ is als volgt te typeren:

- de AWBZ heeft de medische noodzaak als toegang;
- de toegang wordt landelijk uniform geregeld en bewaakt;
- de AWBZ wordt gereduceerd tot onverzekerbare risico's van burgers;
- de toegang tot de (dure) AWBZ-voorzieningen wordt (sterk) beperkt.

Daarnaast bereidt het kabinet de Wet Maatschappelijke Zorg (WMZ) voor. Overheveling van voorzieningen van de AWBZ naar een dienstenstelsel staat hierbij centraal. Met invoering van de Wet Maatschappelijke Zorg in 2006 wil het rijk een wettelijke basis vormen voor de huidige verantwoordelijkheid voor de WVG, de Welzijnswet en het vangnet voor de niet langer verzekerde functies van de AWBZ. Voor de zomer maakt het kabinet haar plannen bekend. De VNG is namens de gemeenten de onderhandelaar.

Een gemeentelijke werkgroep bezint zich op de gevolgen voor gemeentelijk beleid van een en ander. Het advies van de werkgroep zal te zijner tijd aan uw commissie worden voorgelegd.

De bezuiniging op de ID-banen zal grote gevolgen hebben voor ouderen omdat organisaties die exclusief voor ouderen werken hiervan gebruikmaken. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Boodschappenbegeleidingsdienst (BBD). De BBD wordt hierdoor voor hogere kosten gesteld. De BBD onderzoekt thans of zij voor financiering onder het AWBZ-regime in aanmerking komt.

In dit kader heeft zij het voornemen om aan te sluiten bij de Meavita-groep. Recentelijk ben ik geïnformeerd over gewijzigde regelgeving die van belang kan zijn voor het voortbestaan van de BBD maar

ook van de wijkbussen in de huidige vorm. Toepassing van de nieuwe Wet Autovervoer Personen kan ertoe leiden dat deze organisaties vergunningplichtig worden. De gevolgen hiervan zijn dat conform de wet er eisen worden gesteld aan de chauffeurs van de bussen. De chauffeurs dienen te worden opgeleid hetgeen extra kosten tot gevolg heeft. Daarnaast is het de vraag of vrijwilligers deze opleiding willen volgen. Hiermee kan de continuïteit in het geding zijn. We houden u op de hoogte van de ontwikkelingen.

III. Speerpuntenbeleid

Het ouderenbeleid in Den Haag is primair gericht op het bevorderen van een zelfstandige leefwijze van ouderen en het scheppen van voorwaarden voor ouderen om als volwaardig lid deel te kunnen nemen aan de samenleving. Op basis van deze doelstelling wordt in het Haagse ouderenbeleid gewerkt met zes te onderscheiden doch samenhangende speerpunten:

1. eenzaamheid
2. zorg
3. wonen
4. inkomen
5. mobiliteit
6. sociale veiligheid

De eerste drie speerpunten worden binnen mijn portefeuille uitgevoerd, de andere drie binnen de portefeuilles van collega's Heijnen, Verkerk en de burgemeester.

Binnen het kader van dit speerpuntenbeleid ligt het accent op:

- a. aandacht en activiteiten voor allochtone ouderen
- b. versterking van het welzijnsaanbod
- c. de relatie wonen, zorg en welzijn (woonzorgzones),
- d. de inzet van ICT en domotica (thuis technologie),
- e. de voordeur naar de zorgvoorzieningen (het Indicatieorgaan)
- f. bevorderen van een sportieve actieve leefstijl voor ouderen.
- g. het bespreekbaar maken en ontwikkelen van goede voorbeelden voor Den Haag om oudere werknemers langer aan het werk houden, betaald en onbetaald.

Het streven is om in 2004 tot een meer wijkgerichte aanpak te komen. Op basis van een deel van de middelen van het speerpuntenbeleid zal met elk van de DWO's worden gesproken. In het bijzonder zal worden gekeken welke specifieke activiteiten zij in 2004 gaan ondernemen om de zelfstandige leefwijze en de participatie van ouderen aan de Haagse samenleving te bevorderen.

Hieronder worden de speerpunten besproken ten aanzien waarvan actuele zaken te melden zijn.

1. Speerpunt eenzaamheid

In de nota 'Ouderen Blijf erbij' is dit speerpunt concreet uitgewerkt in beleidsdoelen en daaraan gerelateerde actiepunten. De afgelopen jaren lag het accent op eenzaamheidsbestrijding, waarbij sociale activering uitgangspunt was.

In samenwerking met verschillende partners zijn in 2003 de volgende actiepunten opgepakt:

- *project 'Activerend huisbezoek; niet langer eenzaam?'*

Een van de activiteiten van welzijnsorganisaties om eenzame ouderen te bereiken is het verrichten van activerend huisbezoek. Vragen die daarbij aan de orde zijn:

Is huisbezoek een goede methode om eenzamen te bereiken?

Wat is de meest effectieve methode van huisbezoek ter bestrijding van eenzaamheid?

In samenwerking met de Provincie is in Den Haag en Zoetermeer een pilot gestart om een antwoord te vinden op deze vragen.

In de eerste fase zijn interviews met gemeentelijke beleidsmedewerkers op het gebied van zorg en welzijn gehouden en is literatuuronderzoek gedaan.

Dit heeft geleid tot een beschrijving van bestaande vormen van huisbezoek, op welke doelgroep deze gericht zijn en wat de effecten zijn. Daarnaast is een voorlopig advies over de meest geschikte vorm van huisbezoek gegeven.

De instrumenten signalerend en activerend huisbezoek worden op dit moment alleen ingezet voor ouderen, waarbij het accent ligt op mensen van 75 jaar en ouder.

Uit het onderzoek blijkt dat het moeilijk is om zicht te krijgen op de grootte en samenstelling van de doelgroep chronisch zieken en mensen met een lichamelijke beperking.

In vervolg hierop zijn 2 pilots in Den Haag: Benoordenhout en Laak-Centraal en 1 pilot in Zoetermeer gestart. Eind februari zijn de signalerende huisbezoeken afgerond. De resultaten hiervan zullen inzicht geven of de methodiek signalerend huisbezoek opgevolgd door activerend huisbezoek het gewenste resultaat oplevert; bereiken we inderdaad de eenzamen en hebben zij baat bij het instrument.

Begin april 2004 zal het eindverslag, waarin de methodiek beschreven is worden gepresenteerd. Bij succes is het de bedoeling dat het activerend huisbezoek door de welzijnsorganisaties in de productofferte wordt opgenomen. Met de kengetallen die hierdoor verkregen worden kan nieuw beleid worden ontwikkeld.

- *'Doorgaan met genieten'*

Onder dit motto is een traject gestart om het thema tijdsbesteding van de (nieuwe) ouderen in bredere kring (dan die van welzijn) te agenderen en daarnaast kennis en ervaring van de ouderen in Den Haag te benutten. Vooral voor de ouderen geldt dat zij in potentie vitaler zijn dan ooit en daarmee ook vitale functies voor de (lokale) gemeenschap kunnen vervullen. Hun energie wordt echter letterlijk en figuurlijk onvoldoende gemobiliseerd.

Er is een verkennende beleidsbijeenkomst georganiseerd waarin de 'ouderen van morgen' centraal stonden. Dit jaar zal een expertmeeting worden georganiseerd met de meest betrokken partijen. Met de deelnemers zullen concrete projecten, plannen en samenwerkingsrelaties worden bedacht. Een groot aantal publieke, semi-publieke en private organisaties zijn met dit thema bezig, en hebben aangegeven deel te willen nemen aan de geplande expertmeeting.

- *Taskforce Ouderen en Arbeid*

Naar aanleiding van het rapport van de Taskforce Ouderen en Arbeid (bijgaand) wordt in nauwe samenspraak met collega's Verkerk en Heijnen een expertmeeting 'Doe meer met je werknemer' georganiseerd. De Taskforce heeft de regering geadviseerd over de wijze waarop ouderen langer aan het werk kunnen blijven en wil de optie van 'langer blijven werken' agenderen bij bedrijven, werkgevers en werknemers, de overheid en organisaties. Op basis van de expertmeeting zal in aanwezigheid van raadsleden en leden van de Taskforce een Haags plan van aanpak worden opgesteld. Zodra de outline van deze expertmeeting is ontworpen, wordt u nader geïnformeerd.

Het is in ieder geval mijn voornemen om op basis van de uitkomsten van de expertmeeting een panel Actieve ouderen op te richten waarin personen o.a. afkomstig van HTM, VNO-NCW, MKB Den Haag, club *Business in the Community*, Kamer van Koophandel, Haagse Ontwikkelingsmaatschappij en Nationale Nederlanden. Deze groep zal het gedachtegoed verder moeten ontwikkelen in concrete projecten.

- *Verbetering informatie over voorzieningenaanbod in Den Haag*

Er is een groot aanbod van activiteiten voor de 'ouderen van morgen', maar de omvang van dit aanbod is te weinig bekend. Met communicatie-deskundigen wordt bekeken hoe dit verbeterd kan worden.

- *Project 'vrijwilliger gepast gezelschap'*

Thuiswonende mensen die als gevolg van ernstige en chronische ziekten, lichamelijk handicap en/of ouderdom, vereenzamen en behoefte hebben aan sociaal contact en praktische ondersteuning, worden gekoppeld aan vrijwilligers. Het gaat om mensen die behoefte hebben om met iemand te praten en samen ergens naar toe te gaan. Het zijn mensen die (dreigen te) vereenzamen als gevolg van hun beperkingen. Mensen met deze specifieke hulpvraag vallen elders uit de boot omdat ze niet behoren tot doelgroepen die door reguliere organisaties, zoals de Stichting Buddynetwerk bediend worden.

- *Vriendschapsbureau voor ouderen*

In 2004 wordt de wenselijkheid en mogelijkheid van het opzetten van een vriendschapsbureau voor

ouderen verkend. Het is de bedoeling dat ouderen zich bij het vriendschapsbureau inschrijven en dat het bureau ouderen met elkaar in contact brengt. Onderzocht zal worden of dit initiatief op stadsdeelniveau kan worden uitgewerkt.

- *'Eenzaamheid in het verzorgingshuis; wat doe ik er aan?'*

Uit onderzoek is gebleken dat ondanks het bestaande activiteiten aanbod bewoners van verzorgingshuizen en verpleeghuizen (soms) eenzaam zijn. Het onderzoek was voor mij aanleiding om het Haagse Estafette traject 'Eenzaamheid in het verzorgingshuis; wat doe ik eraan?' (gestart in 2002) te subsidiëren. De resultaten hiervan zijn uitgewerkt in een "doe het zelf gids". Met dit handboek wordt een methode aangereikt waarmee de Haagse zorginstellingen zelf aan de slag kunnen rond het thema 'Eenzaamheid'. Met de onderzochte verzorgingshuizen is een eindevaluatie gehouden over het gebruik van de gids. Tijdens die evaluatie is de gids uitgereikt aan de aanwezige organisaties waarbij de voorzitter van de nieuw op te richten branche-organisatie voor zorginstellingen aangeboden heeft om de gids verder te doen implementeren bij collega-zorginstellingen. De bal ligt nu bij het management, personeel en bewonerscommissies van de Haagse zorginstellingen. De gemeentelijke betrokkenheid is hiermee geëindigd.

- *Beschikbaarheid ouderenadviseurs*

Uit de extra middelen 2003 is een bedrag van _ 309.243,00 gereserveerd voor de ouderenadviesfunctie in onze stad. Bij brief van 26 maart 2003 bent u geïnformeerd over de verdeling van deze en de reeds beschikbare middelen. In de eerste plaats is binnen de beschikbare middelen een dekkend netwerk van ouderenadviseurs gerealiseerd. De extra middelen zijn nu ook verdeeld. Sommige stadsdelen zoals Escamp en Segbroek hebben daardoor extra capaciteit om de functie in te vullen.

Op de volgende locaties is een ouderenadviseur beschikbaar

Stadsdeel Centrum	Dienstencentrum De Heldenhoek,	Elandstraat 88,
Stadsdeel Escamp	Dienstencentrum Sterreoord	Sterreoord 97
Stadsdeel Haagse Hout	Dienstencentrum Bezuidenhout	Joh. Camphuysstraat 25
Stadsdeel Laak	Dienstencentrum Jonckbloetplein	Jonckbloetplein 24
Stadsdeel Loosduinen	Dienstencentrum de Henneberg	Tramstraat 15
Stadsdeel Scheveningen	Dienstencentrum Henri Couveehuis	Prins Mauritslaan 49
Stadsdeel Schilderswijk	Gezondheidscentrum Rubenshoek	Van der Vennestraat 185
Stadsdeel Segbroek	Dienstencentrum de Regenvalk	Weimarstraat 69

Voor de allochtone ouderen heeft Unit Intercultural twee Allochtone ouderenadviseurs in dienst.

De ouderenadviseurs komen periodiek samen en werken aan het profiel van hun functie. Dit is een goede ontwikkeling. Ik ben er voorstander van om de functie ouderenadviseur herkenbaar in de wijk te hebben en dat er ook een te meten kwaliteit wordt geleverd.

Binnen de systematiek van de productfinanciering worden ten aanzien van de functie ouderenadviseur de volgende producten ingekocht: informatie passief, begeleiding individueel, signalering, dienstverlening door derden en netwerken.

U heeft mij separaat gevraagd om informatie over de workload van de ouderenadviseurs. In het periodieke overleg met de ouderenadviseurs is afgesproken dat de workload zichtbaar zal worden gemaakt. Hierbij zal onder andere gebruik worden gemaakt van de tussentijdse rapportages van de welzijnsorganisaties.

Wat betreft de case-load en draaglast van de functionaris zijn voorsnog geen valide uitspraken te doen. Deze is namelijk afhankelijk van de volgende factoren:

- Sommige onderdelen van het werk worden en kunnen door derden worden uitgevoerd;
- De behoefte aan ondersteuning verschilt van cliënt tot cliënt;
- Het totale zorg- en welzijnsaanbod verschilt van wijk tot wijk.

2. Speerpunt zorg

De inzet op het terrein van de zorg krijgt vooral vorm daar waar het gaat om het werk van vrijwilliger en mantelzorgers. In dat kader spelen thans de volgende projecten:

- Vrijwillige zorgcentrale

De vrijwillige zorgcentrale is een centraal lokaal adres waar burgers, professionele organisaties en instellingen, wanneer zij behoefte hebben aan een zorgvrijwilliger, terecht kunnen. De centrale verwijst door waar mogelijk. Bovendien neemt de centrale initiatieven op het gebied van vrijwillige zorg. De vraag om een vrijwillige zorgcentrale is afkomstig van vier organisaties; Stichting Buddy Netwerk, Praktische Thuishulp, MEE (voorheen SPD) en Terminale Zorg. Deze vier organisaties constateerden een leemte in het aanbod van zorgvrijwilligers met name voor chronisch zieken, mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke handicap, ouderen en dementerenden. Mede door de Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk van het ministerie van VWS kon het initiatief worden gerealiseerd. Begin 2004 wordt de Vrijwillige Zorgcentrale (nieuwe naam: Zorgvrijwilligers Den Haag) operationeel, bij het CIPO.

- Steunpunten mantelzorg

Begin 2002 heeft de stuurgroep mantelzorg Den Haag het initiatief genomen om in alle stadsdelen steunpunten Mantelzorg op te zetten. Inmiddels zijn er steunpunten in de stadsdelen Loosduinen, Centrum, Escamp, Laak en Haagse Hout. In mei volgt Scheveningen en later dit jaar Segbroek. In elk steunpunt is een consultant werkzaam, die met behulp van inloop- en telefonische spreekuren de mantelzorgers hulp biedt. De consultants geven advies en informatie, praktische en emotionele steun en maken zich sterk voor de positie van mantelzorgers. Zij vervullen een makelaarsfunctie en bemiddelen tussen de vraag en het bestaande zorg- en welzijnsaanbod in de diverse stadsdelen.

In de op te richten stichting Mantelzorg Den Haag zullen de activiteiten van de stuurgroep en het werkgeverschap van de stedelijk coördinator en de steunpuntconsultanten worden ondergebracht. Bekeken wordt of belangenbehartiging ook als een aparte taak bij de op te richten stichting ondergebracht kan

worden.

De specifieke behoefte bij allochtone mantelzorgers wordt momenteel via een apart traject in beeld gebracht. Om allochtone mantelzorgers beter te bereiken worden communicatiemiddelen afgestemd op de doelgroep. Tevens wordt er een bewustwordingsproces in gang gezet waarbij het migrantennetwerk nauw betrokken zal worden. Dit moet ertoe leiden dat de steunpunten ook allochtone mantelzorgers weten te bereiken en hen aanbod op maat kunnen bieden.

- *Regionale samenwerking*

Met de verantwoordelijke gedeputeerde is vastgesteld dat er behoefte is aan een nieuwe samenwerkingsopzet voor Verpleging en Verzorging in onze regio. Deze zal worden ingericht op basis van thema's zoals marktwerking in de gezondheidszorg, Wet op de Jeugdzorg, Wet Maatschappelijke Zorg e.d. De gedachten gaan in de richting van concrete projecten zoals steunpunten voor Zorg en Welzijn.

- *Ouderenmishandeling*

Onderzoek heeft aangetoond dat ongeveer 5,5% van de zelfstandig wonende ouderen in Nederland geconfronteerd wordt met enige vorm van mishandeling: lichamelijk, geestelijk, financieel of verwaarlozing. Op initiatief van het ministerie van VWS werden regionale initiatieven ondersteund en begeleid. Zo werd in Den Haag door Thuiszorg, Parnassia, GGD en Welzijn Scheveningen een intentieverklaring getekend voor de instelling van de Stedelijke Werkgroep Ouderenmishandeling Den Haag. Stadsdeel Scheveningen heeft in 2000 en 2001 een pilotproject 'Ouderenmishandeling in de thuissituatie' uitgevoerd. De pilot heeft geresulteerd in de aanpak van ouderenmishandeling via een steunfunctie die is aangehaakt bij het bestaande Regionaal Steunpunt Seksueel Geweld (RSSG). Voor de opstart van het meldpunt is door OCW _ 10.000,00 beschikbaar gesteld en voor 2004 een structureel budget van _ 40.000,00. Op 1 januari jl. is er bij de GGD een casemanager aangesteld. Het meldpunt Ouderenmishandeling zal worden uitgebouwd tot een breed meldpunt 'Geweld achter de voordeur'. De Stedelijke Werkgroep Ouderenmishandeling zal fungeren als adviesorgaan bij de ontwikkeling van de advies- en meldfunctie voor ouderenmishandeling en later betrokken worden bij de evaluatie. De bekendheid van de nieuwe werkwijze zal via voorlichting en informatieverstrekking naar de doelgroep gestimuleerd moeten worden. Hierin speelt de informatiesite van CIPO een belangrijke rol.

- *CIPO virtueel loket*

CIPO werkt met gemeentelijke steun aan de ontwikkeling van een virtueel loket. Het betreft hier een data-base waarin allerhande informatie op het terrein van wonen, zorg en welzijn in Den Haag beschikbaar is. Deze informatie is via internet beschikbaar (www.cipo.org). Thans kan de data-base worden gezien als een soort Gouden Gids waar aanbieders hun activiteiten etaleren. In samenwerking met het landelijk initiatief Vr@@gwijzer is voor CIPO een toepassing Avraagsturing@ontwikkeld waarmee ouderen of hun mantelzorgers vragen kunnen stellen aan het systeem.

In de stad zijn er diverse fysieke loketten, t.w.: het Loosduins Informatie en Advies Steunpunt (LIAS), het woonzorgloket aan het Heeswijkplein, de steunpunten in Laak (Wenckebach) en Transvaal (verzorgingshuis Transvaal), de meldpunten mantelzorg maar ook de initiatieven voor maatschappelijke zorg en dienstverlening (PIUS X) en het centraal meldpunt van SIO. Voorkomen moet worden dat er een woud aan loketten ontstaat waarin ouderen de weg niet meer kunnen vinden. Van groot belang is de onafhankelijkheid en transparantie in de frontoffice - de frontoffice is niet van één instelling maar van samenwerkende instellingen - en een goed aansluitende back-office waardoor vraag en aanbod goed op elkaar worden afgestemd. Bij deze loketten bestaan gelijksoortige basisfuncties en is een basisaanbod beschikbaar. De loketten maken gebruik van dezelfde informatie (CIPO-database).

3. Speerpunt wonen

- woonzorgzones

In het Haags college-akkoord 2002-2006, ADen Haag, dat zijn wij allemaal! staat vermeld dat op basis van de huidige ervaring met de woonzorgzone Moerwijk voor nog eens twee wijken een woonzorgzone zal worden voorbereid. Gekozen is voor Wateringseveld en Transvaal. Over de uitwerking van dit onderdeel van het college-akkoord bent u onlangs reeds separaat geïnformeerd.

- Groepswonen Door Ouderen

In samenwerking met de vereniging Groepswonen Door Ouderen (GDO) zijn inmiddels 25 groepswoonprojecten gerealiseerd. Gelet op het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de afspraak om jaarlijks twee nieuwe projecten op te leveren, gerealiseerd wordt.

Het onderzoeksbureau GITP heeft een advies over de missie, structuur, werkwijze, knelpunten en kansen van het GDO uitgebracht. Ook is nagegaan of er mogelijkheden zijn tot verregerende samenwerking of zelfs fusie met de Humanistische Stichting voor Beschut en Groepswonen. De uitkomst van dit onderzoek zijn voor mij aanleiding geweest om de begroting van het GDO te verhogen met _ 25.000,00. Dit bedrag is afkomstig uit het speerpuntenbeleid.

In de nota Aouderen en wonen, welzijn en zorg naar een geïntegreerde aanpak is geconcludeerd dat voor bestaande groepswoonprojecten, waar door veroudering de groepscohesie onder druk komt te staan, ondersteuning vanuit de welzijnsorganisaties wenselijk is. Welzijnsorganisatie Centrum heeft het afgelopen jaar extra middelen ontvangen voor de tijdelijke aanstelling van maatschappelijk werkers. Besloten is deze inzet niet te continueren. De behoefte bij autochtone woongroepen aan deze vorm van ondersteuning bleek gering en bleef met name beperkt tot individuele hulpvraagcontacten. Met name de migranten maakten het meeste gebruik van dit aanbod. Zij wilden echter met name ondersteuning bij de administratie van hun vereniging en ondersteuning van het bestuur.

In de praktijk is de problematiek te herleiden tot problemen van individuele groepsleden en ondersteuning van de locale allochtone woongroepen bij hun verenigingsactiviteit.

Individuele woongroepleden kunnen voor hun problemen onder meer terecht bij het algemeen maatschappelijk werk.

Dit aanbod kan binnen de reguliere offerte-afspraken met de DWO's worden opgelost.

IV bijzondere accenten binnen het speerpuntenbeleid:

- Migranten ouderen

Om te voorzien in de behoefte aan informatie, advies, activering en netwerkontwikkeling van allochtone ouderen zijn de volgende projecten uitgevoerd:

- Ontwikkeling positie oudere migranten (OPOM)

In 2001 is het project ter bevordering van de zelfredzaamheid, netwerkontwikkeling en participatie van allochtone ouderen gestart. Er is een kerngroep gevormd van allochtone ouderen van verschillende afkomst. In 2003 hebben de kerngroepleden zich verder verdiept in thema's als wonen, zorg, migratie en veiligheid, met als resultaat een werkdocument. Er is thans besloten tot concretisering van ideeën, wensen en knelpunten. Dit heeft zich gemanifesteerd in tien opdrachten die nauw verbonden zijn met de thema's. In de zomer van 2004 komen deze onderwerpen tot leven door een theaterstuk, een maquette van een ideale wijk voor ouderen, een patchwork-lint en een talentenspel. Deelnemende ouderen worden hierdoor geactiveerd en de activiteiten trekken andere ouderen aan (zwaan-kleef-aan).

Uit de jaarlijkse evaluatie blijkt dat OPOM tot nu toe zeer succesvol verloopt. De deelnemende ouderen zijn zeer betrokken bij de thema's en doen actief mee aan de uitwerking van de opdrachten. Daarnaast worden andere ouderen en organisaties gestimuleerd om mee te doen en melden zich spontaan aan. Eind 2004 loopt het project ten einde. Samen met de projectuitvoerder (Amsterdamse Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie) zal worden bezien op welke wijze de resultaten en conclusies van OPOM een vervolg dienen te krijgen.

- Ouderenadviseurs/consulenten voor allochtone ouderen

Begin 2003 zijn voor allochtone ouderen functionarissen aangesteld bij Intercultural (voorheen Unit Surinaams Welzijnswerk). Specifiek worden diensten aangeboden voor Turkse, Marokkaanse, Chinese en Surinaams-Hindoestaanse ouderen. Het gaat hierbij om begeleiding, advies en informatie.

Er is reeds een klantenbestand van tientallen ouderen. Het gegeven dat de functionarissen de taal machtig zijn uit het land van herkomst en daarbij ook nog bekend zijn met culturele eigenheden is essentieel voor het contact. Dit werkt drempelverlagend en versnelt het advies- en of begeleidingsproces.

Intercultural beschikt over ervaring in het (allochtone) ouderenwerk, bezit een wijd vertakt professioneel netwerk en onderhoudt contacten met alle welzijnsorganisaties, MCI, STAAD, zorgcentra en STAM. Op 3 december 2003 organiseerde Intercultural een congres over het migranten ouderenwerk waar methodieken werden vergeleken en aanbevelingen werden gedaan specifiek voor het ouderenwerk voor Javanen.

De ouderenadviseurs c.q. consulenten werken nu 18 uur op parttime basis. Gezien de grote vraag komen ze echter tijd te kort. Voorgesteld wordt te onderzoeken in hoeverre extra formatie noodzakelijk is, ook met het oog op beschikbare middelen. Het realiseren van een daadwerkelijk steunpunt à la Tripo wordt daarbij voorlopig achterwege gelaten.

Uiteraard heeft dit geen gevolgen voor de continuïteit van het werk van TRIPO. Belangrijker is de aansluiting en verbindingen tussen de bestaande steunpunten en de mogelijkheid tot ondersteuning of versterking van elkaar.

Allochtone ouderen maken meer gebruik van voorzieningen. Voorwaarde is dat voorzieningen herkenbaar zijn en dat de ouderen actief betrokken worden en/of verantwoordelijk gesteld voor zaken die van invloed zijn op hun leven. Toch blijft een groot percentage van de allochtone ouderen nog onbereikbaar. Door reguliere activiteiten zoals huisbezoeken, informatiebijeenkomsten, dagopvang, meer bewegen voor allochtone ouderen wordt geprobeerd om ook deze groep te bereiken.

Zoals eerder is aangegeven in de rapportage van 2 december 2002 (BOW/2002.1525) dienen we rekening te houden met een overgangperiode ervan uitgaande dat de volgende generaties migranten meer ingeburgerd zullen zijn in de Haagse samenleving. Tot die tijd handhaven we het speciale beleid ten aanzien van allochtone ouderen.

- **Sportief actieve leefstijl voor Haagse ouderen**

Het college heeft in de zomer van 2003 de beleidsnotitie 'Een sportief Actieve Leefstijl voor Haagse Ouderen' goedgekeurd. Een beleidsnotitie die de sportieve- en sociale infrastructuur de komende vier jaar moet versterken. De beleidsdoelstelling van de nota is gericht op het bevorderen van een blijvend sportief actieve leefstijl voor ouderen waardoor plezier, participatie in de samenleving en de kwaliteit van leven verhoogd wordt. Sport en bewegen zijn ook belangrijke instrumenten om eenzaamheidsproblemen bij ouderen te voorkomen of te doorbreken.

In een plan van aanpak worden de voorstellen uit de nota verder uitgewerkt. Meer (samenhangende) informatie over sport- en bewegingsactiviteiten en over het nut en plezier van sport en bewegen voor ouderen is essentieel. Daartoe wordt onder meer een promotiecampagne opgezet.

Aangezien de gemeente zelf geen organisator is van sport- en bewegingsactiviteiten vraagt zij sportverenigingen, Haagse welzijnsorganisaties, commerciële sportscholen, maar ook ouderenorganisaties om zich hiervoor extra in te spannen.

Speciale aandacht is besteed aan allochtone ouderen. Uit discussiebijeenkomsten met vertegenwoordigers van de Surinaamse gemeenschap en de moslimgemeenschap is naar voren gekomen dat er grote behoefte bestaat aan allochtoon kader dat inzetbaar is op vorengenoemd gebied. In september 2002 is daarom een project gestart dat zich richt op het opleiden van allochtoon sportief kader. Tegelijkertijd worden aangepaste cursussen 'Gezond ouder worden' aan allochtone ouderen aangeboden.

- **De inzet van ICT en domotica (thuis technologie)**

- *Stichting kenniscentrum ILSE*

ILSE is erin geslaagd een aantal welzijns- en zorgpartijen met elkaar producten te laten ontwikkelen. Voorbeeld daarbij is de ontwikkeling van LIAS (Loosduins Informatie en Advies Steunpunt).

In Den Haag Zuid-West is het ILSE-voorbeeldproject van start gegaan en is ILSE van betekenis geweest voor de ontwikkeling van de woonzorgzone Moerwijk.

In een businessplan 2003-2006 heeft ILSE aangegeven wat zij voor de stad kan betekenen. Dit plan was

voor het College aanleiding om binnen het kader van het woonzorgfonds van de gemeente Den Haag de stichting ILSE een bijdrage te geven voor de duur van twee jaar. Daarna moet ILSE zichzelf bedruipen.

- *Digitale trapvelden*

Elke DWO heeft voor haar stadsdeel een eigen pc-centrum (trapveld) gestart van waaruit zij een frequent aanbod van de startcursus ResidentieNet realiseert en waar buurt/wijkbewoners kunnen internetten tegen kostprijs. Aanvullend op het netwerk van internetlokalen zijn op ca 25 buurtlocaties computers geplaatst. Het gaat hier om kleinere openbare instellingen (buurt/wijk niveau) waar met name migranten, senioren, mensen met minimum-inkomen geregeld komen. De instellingen zijn voorzien van (maximaal) drie internet pc's.

Deze brede spreiding, in aanvulling op de Telematicacentra van de DOB, maakt dat mensen altijd dicht in de buurt terecht kunnen voor een startcursus, hetgeen met name voor senioren en allochtonen van 40+ van belang is. Bekend is dat deze aandachtsgroepen buiten de eigen woonbuurt moeilijk bereikbaar zijn. In 2003 is er een enquête gehouden naar het gebruik van de trapvelden. In 2004 komt er een landelijke indevaluatie. Zodra relevante informatie voor handen is, zal u worden geïnformeerd over de resultaten.

- *Digitaal Wonen Moerwijk*

Het project Digitaal Wonen Moerwijk is één van de vier landelijke voorbeeldprojecten en speciaal bedoeld voor ouderen en sociaal-economisch zwakkeren. Het behelst het met inzet van ICT organiseren van een duurzaam proces dat er toe leidt dat bewoners zichzelf beter kunnen redden en bovendien een actieve bijdrage leveren aan de verbetering van de leefbaarheid van de sociale omgeving.

Gekozen is voor uitvoeren van het project in Moerwijk vanwege de grote concentratie van de doelgroep en vanwege de organisatorische context van de Woonzorgzone.

V Het SOC-advies

De SOC is gevraagd om haar standpunt is ten aanzien van de rapportage aan ons te laten weten. Met name hebben we gevraagd naar de opvatting van de SOC over (aanvullende) concrete projecten en doelen voor de komende twee jaar.

In grote lijnen geeft de SOC het volgende aan:

- *De SOC gaat in op de slotconclusie "Binnen het speerpuntenbeleid zijn vele bloemen tot bloei gekomen en nog steeds worden initiatieven door de gemeente genomen en worden plannen en projecten voorgelegd."*
- *De SOC maakt hieruit op dat initiatieven dikwijls niet tot wasdom komen en niet of onvoldoende worden geëvalueerd.*

Als deze stand van zaken notitie de indruk wekt dat nieuwe initiatieven worden genomen zonder dat eerdere initiatieven worden geëvalueerd dan is dat onjuist. De evaluatie van beleidsresultaten is echter onlosmakelijk onderdeel is van het beleidsproces. In de subsidieverordening is voorzien in goede inhoudelijke en financiële verslaglegging.

Continuïteit van het ingezette beleid is soms een punt van zorg. De inzet van middelen in het kader van het speerpuntenbeleid is incidenteel van karakter. Na de uitvoering van een project is het een natuurlijke zaak om projecten die waardevol zijn gebleken te continueren door de welzijnsorganisaties binnen de reguliere productie. In de praktijk betekent dit veelal een verschuiving binnen de productie, het geen tot spanning kan leiden..

De SOC wijst erop dat de notitie een sterk accent legt op de keuze van ouderen voor zelfstandig wonen. De SOC vraagt zich af of het hier gaat om een vrije keuze. Het toenemend aantal hoogbejaarden wordt geconfronteerd met een afnemend intramuraal zorgaanbod en onvoldoende functionerende professionele zorginstellingen. Daarnaast wordt gewezen op het toenemende beroep op dikwijls overbelaste mantelzorgers en vrijwilligers. De SOC adviseert om het tempo van woonzorgzonerings te versnellen door te kiezen voor een voorlopige oplossingen in de vorm van kleinschalige woonzorgzones.

Veel ouderen kiezen er vrijwillig voor om de verhuizing naar een instituut zolang mogelijk uit te stellen. Het resultaat is dat wanneer verhuizing onontkoombaar is de zorgvraag van die ouderen zeer hoog is. Dit komt de leefbaarheid in verzorgingshuizen niet ten goede. In vergelijking met het midden van de jaren negentig is de bezettingsgraad van verzorgingshuizen dan ook sterk terug gelopen. Een gemiddelde bezetting van 90% van de beschikbare capaciteit aan intramurale verzorgingsplaatsen is thans aan de orde.

Het beleid van de meeste Haagse verzorgingshuizen is erop gericht om hun intramurale capaciteit verder terug te dringen ten gunste van extramurale capaciteit en samenwerkingsrelaties aan te gaan met ander zorgaanbieders zoals huisartsen, thuiszorg en verpleeghuizen, woningcorporaties en welzijnsaanbieders. Goede voorbeelden hiervan zijn te vinden in Escamp, Transvaal, Laak, Loosduinen, Haagse Hout en de Vinexlocaties. Door deze samenwerking verschuift de nadruk van zorg naar wonen en welzijn. Vanuit de drang tot vernieuwing door genoemde partners ontstaan op die wijze brede arrangementen. Van woonzorgzonerings is sprake als partijen afspraken maken over hun aanbod in een bepaald gebied. Uiteraard stimuleert de gemeente deze initiatieven.

De suggestie om een onderzoek te doen naar het functioneren van Thuiszorg door de gemeente is niet opportuun. Deze activiteit ligt meer op de weg van de patiënten en consumentenplatforma.

De gemeentelijke invloed op Thuiszorg is overigens beperkt. Thuiszorg wordt thans gefinancierd in het kader van de AWBZ en wordt gecontroleerd door de Inspectie Volksgezondheid. Op termijn zal de gemeentelijke invloed kunnen toenemen door het voornemen van de rijksoverheid om de financiering van thuiszorg meer in relatie te brengen tot de WVG en de Welzijnswet.

Het voornemen om op basis van het eindrapport van de Taskforce ouderen en arbeid een expertmeeting 'Doe meer met je werknemer' te organiseren, geeft de SOC aanleiding om de navolgende

kanttekeningen te plaatsen en haar standpunt te formuleren in ten aanzien van langer werken na 65 jaar:

- *Langer werken in dienstverband na 65 jaar kan niet zonder adequate aanpassing van de sociale regelgeving;*
- *in moeilijke tijden met een krappe arbeidsmarkt mogen ouderen niet blijven zitten zolang jongeren geen werk hebben; dit laat onverlet speciale regelingen waarbij de werkgever jongeren inpast naast ouderen met werkervaring;*
- *Als het gaat om het actief houden van ouderen moet het accent worden gelegd bij onbetaald werk.*

Ik stel voor om deze standpunten en kanttekeningen te betrekken bij de discussie over dit thema.

Concluderend komt de SOC tot de volgende doelen voor de komende tijd:

- evaluatie van eerdere initiatieven;
- onderzoek naar de mate van zelfredzaamheid van zelfstandig wonende hoogbejaarden;
- functioneren van de Thuiszorg;
- ontwikkelen van kleinschalige woonzorgprojecten met welzijnsvoorzieningen;
- stimuleren van vrijwilligerstaken voor oudere werknemers.

VI Aandachtspunten voor de komende tijd.

- Beleidsvernieuwing

In het Bestedingsprogramma welzijnsorganisaties worden in het kader van het speerpuntenbeleid middelen gereserveerd die bedoeld zijn voor vernieuwende projecten en activiteiten. Dit laatste is nodig omdat de wensen en behoeften van ouderen aan wijziging onderhevig zijn. Met de betrokkenen die verantwoordelijk zijn voor de planning en de uitvoering van het ouderenwerk zullen miniconferenties worden georganiseerd die tot doel hebben om voorstellen te genereren die beter aansluiten bij de gewijzigde behoeften van ouderen in de wijk. Op basis van de uitkomsten zal medio dit jaar een bredere bijeenkomst worden georganiseerd waarin wordt aangegeven welke projecten worden uitgevoerd.

Evaluatie van de kortdurende projecten/pilots maakt zichtbaar welke verschuiving binnen de reguliere productie noodzakelijk zijn.

Dit voornemen sluit zeer wel aan bij de doelen zoals die zijn benoemd door de SOC.

- Wet Maatschappelijke Zorg.

Om te kunnen anticiperen op de invoer en de gevolgen van de WMZ hebben wij een ambtelijke werkgroep ingesteld die zich bezint op de gevolgen voor gemeentelijk beleid.

Het advies van de werkgroep zal, afhankelijk van de snelheid van besluitvorming in het kabinet aan uw

commissie worden voorgelegd.

In het kader van de WMZ is de beschikbaarheid van één loket onontbeerlijk.

Van groot belang acht is onafhankelijkheid en transparantie in de frontoffice - de frontoffice is niet van één instelling maar van samenwerkende instellingen - en een goed aansluitende back-office waardoor vraag en aanbod goed op elkaar worden afgestemd. Bij deze loketten bestaan gelijksoortige basisfuncties en is een basisaanbod beschikbaar. De loketten maken gebruik van dezelfde informatie (CIPO-database).

- Ouderen en arbeid.

Op basis van de uitkomsten van de expertmeeting rond Ouderen en arbeid, zal een panel "Actieve ouderen" worden opgericht waarin vertegenwoordigers o.a. afkomstig van HTM, VNO-NCW, MKB Den Haag, club ABusiness in the Community®, Kamer van Koophandel, Haagse Ontwikkelingsmaatschappij en Nationale Nederlanden zitting zullen nemen. Deze groep zal het gedachtegoed verder moeten ontwikkelen.

- Samenstelling wijkouderengroepen

U heeft mij gevraagd om aandacht te besteden aan de vergrijzing van wijkouderengroepen. Dit is inderdaad een punt dat aandacht vraagt. De SOC is gevraagd om mij daarover te adviseren. De SOC heeft voorgesteld om een stedelijke werkgroep in het leven te roepen waarin vooraanstaande leden van wijkouderengroepen zitting hebben. Deze werkgroep kan haar diensten aanbieden om minder goed functionerende groepen te versterken en steun te bieden bij de ontwikkeling van een plan van aanpak om wijkbewoners te interesseren voor het werk van de wijkouderengroepen.

Tot slot

Ouderenbeleid bestrijkt een breed terrein. Door middel van het speerpuntenbeleid is de gemeente Den Haag in staat om zicht te houden op de samenhang in het beleid.

Binnen de speerpunten zijn vele bloemen tot bloei gekomen en nog steeds worden initiatieven door de gemeente genomen en worden vanuit de stad plannen en projecten voorgelegd.

De belangrijkste vraag die bij alle initiatieven gesteld wordt is: worden ouderen er beter van?

Ouderen worden beter van initiatieven die:

- dienen om ouderen hun zelfstandige leefwijze te laten behouden;
- eenzaamheid bestrijden;
- zorgen voor een veiliger omgeving of een groter veiligheidsgevoel;
- ouderen meer financiële armsgaven;

- bijdragen aan de maatschappelijke betrokkenheid van ouderen;
- van betekenis zijn voor het vervullen van de zorgbehoefte van ouderen;
- tegemoet komen aan de mobiliteitsbehoefte bij ouderen.

Kortom het gaat er om obstakels weg te nemen die het welbevinden, de zelfstandigheid en betrokkenheid van ouderen belemmeren. Door alle betrokkenen in de stad, vrijwilligers, beroepskrachten én ouderen zelf wordt daaraan hard gewerkt.

Met vriendelijke groet,

Jetta Klijnsma